

Täysistunto

Torstai 24.10.2024 klo 16.00—20.05

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Siellä taitaa olla ministeri Satonen edelleen. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

17.49 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia ja koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä on tehty päätös työnantajan koulutusvähennyksen poistamisesta. Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisella tarkoitetaan elinkeinoverolaissa ja maatilatalouden tuloverolaissa tarkoitetun työnantajan verovähennysoikeuden kumoamista.

Valtiovarainministeriössä on valmisteltu verovähennysoikeuden kumoamista koskevat ehdotukset. Mahdollisuus saada koulutuskorvausta jäisi ennalleen nykylakia vastaavasti. Työnantajan koulutusvähennyksen poistuminen aiheuttaa muutostarpeita taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettuun lakiin sekä koulutuksen korvaamisesta annettuun lakiin. Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain tarkoitusta tuetaan verovelvollisten työnantajien osalta verokannusteella eli työnantajan koulutusvähennyksellä ja ei-verovelvollisten työnantajien osalta sitä vastaavalla taloudellisella kannusteella eli koulutuskorvauksella.

Laissa säädetyn koulutussuunnitelman laatiminen on koulutusvähennyksen ja koulutuskorvauksen edellytyksenä. Työnantajan koulutusvähennyksen poistamisen vuoksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain säännökset jäävät merkityksettömiksi niiden työnantajien osalta, joihin sovelletaan elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain säännöksiä. Tämän vuoksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että laki koskisi jatkossa vain koulutuskorvaukseen oikeutettuja työnantajia sekä heidän työntekijöitensä ja heihin julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Koulutusvähennyksen poistamisesta ja lain soveltamisalaan ehdotetuista muutoksista aiheutuu lakiin myös teknisiä muutostarpeita. Vastaavasti koulutusvähennyksen poistamisen vuoksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi teknisesti siten, että siitä poistettaisiin viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatilatalouden tuloverolakiin.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan ensi vuoden alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistaan, edustaja Lyly.

17.52 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Osaaminen on investointi, ja sitä me tarvitaan, jotta me saadaan kasvun avaimia aikaiseksi. Valitettavasti tämä lakiesitys on jatku-moa sille, että ammatilliseen koulutukseen liittyviä asioita heikennetään. Ensimmäisenä meni aikuiskoulutustuki, 170 miljoonaa euroa käytettiin siihen. Toiseksi menee ammatil-lisen koulutuksen leikkaus, 120 miljoonaa euroa, ja nyt tämä koulutusvähennys, joka on tässä nyt poistumassa. Kaikki nämä liittyvät siihen, että osaamista yritettäisiin pitää yllä.

Sitten kun katsoo tätä lain tarkoitusta ja lukee ykköspykälää: ”Lain tarkoituksena on yk-köspykälän mukaan edistää työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittymistä. Tavoit-teena on kannustaa työnantajia ylläpitämään ja kehittämään työntekijöiden ammatillista osaamista, jotta työntekijöiden ammatillinen osaaminen vastaa työn ja tehtävien asettamia vaatimuksia ja ennakoitavissa olevia osaamistarpeita.” Tätä tuetaan verokannusteella ja sitten koulutuskorvauksella, ja tähän verokannusteeseen tässä nyt ollaan puuttumassa. Täs-sä pohjalla on näin hyvä lainsäädännön idea, jota tässä yritetään tehdä. Eli tämä koulutus-vähennys on tästä nyt poistumassa, ja sitten laissa on myös se, että kehittämisellä tarkoite-taan ”työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta”, joka on tarpeen edellä luetel-tujen asioiden hoitamiseen.

No, sitten tämän lain yhteydessä on arvioitu, että voisiko löytyä joku vaihtoehto tälle poistamiselle, ja siellä vaihtoehdossa on todettu, että voitaisiin hakea ammatillisen osaami-sen kehittämistä niin, että se lisättäisiin muuhun työlainsäädäntöön. Se olisi ollut periaat-teessa hyvä ajatus, jos tuo idea olisi viety sieltä työlainsäädäntöön. No, kuitenkin valmis-telussa on katsottu, että työnantajalle asetetulla yleisvelvoitteella voidaan riittävästi turva-ta työntekijän ammatillisen osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä vuorovai-kutus työntekijän ja työnantajan välillä, mutta se taloudellinen elementti tästä nyt koko-naan poistuu. Tämä on se tilanne.

Lausuntopalaute on ollut aika jäätävää työntekijäpuolelta. Työntekijäpuoli vastustaa tä-tä, koska se heikentää merkittävästi työntekijöiden osaamisen kehittämistä ja ylläpitämistä ja mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Heidän tarjontansa olisi, että tämä on hyvä lain-säädäntöpohja, jos sen käyttö ei olisi ollut niin laajaa kuin mitä sillä on tavoiteltu. Olisi pi-tänyt miettiä, miten tätä saataisiin vaikuttavammaksi ja viedä sitä siihen suuntaan, että sitä käytetään enemmän.

Kaiken kaikkiaan myöskin työnantajapuolelta on tullut ristiriitaista lausuntopalautetta, muun muassa niin, että tämän poistaminen lisää entistä enemmän koulutusvastuuta työn-antajille, mistä ei tällaisia vähennyksiä tule, mutta vastuuta tulee lisää työnantajille.

On viitteitä siitä, että kun tämä koulutukseen panostaminen on kokonaisuus, niin koulu-tusta ei nähdä investointina ja tämä hallitus ei näe inhimillisen pääoman kasvua investoin-tina, ja juuri nyt, kun me tarvittaisiin osaamista työelämässä entistä enemmän, ei vähem-män, tehdään kaikkia näitä toimenpiteitä. Sen takia tämä on todella surkea tilanne, että jo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

kaiselta alueelta nirhataan työntekijöiden mahdollisuuksia pitää ammatillista osaamista yllä. Tämä on todella huono suunta suomalaiselle työelämälle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

17.56 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllähän tämäkin on yksi niistä ai-
van hallitusohjelman linjan mukaisista, että leikataan ja heikennetään, niin kuin tämäkin
nyt sitten on siellä kehysriihessä tehty päätös, että työnantajien koulutusvähennys poiste-
taan.

Tässä edellä edustaja Lyly jo kertoikin nimenomaisesti siitä, mikä tämä lain tarkoitus on
ollut. Tämä on ollut nyt noin kymmenen vuotta voimassa, ja jotenkin itse ajattelisin niin,
että ennemminkin meidän täytyisi näitä koulutukseen liittyviä asioita vahvistaa ja ennem-
minkin vaikka velvoittaa yrityksiä huolehtimaan siitä, että siellä työskentelevät työntekijät
pysyvät ammattitaitoisina ja mukana tässä yhteiskunnassa. Hieman huolestuttaa, ja ehkä
kysynkin ministeriltä siitä, että kun tässä on nimenomaan niin, että laissa säädetään koulu-
tussuunnitelmasta ja sen tekemisestä ja sisällöstä, niin onko nyt niin, että tällaista koulu-
tussuunnitelmaa ei jatkossa tarvitse enää laatia kuin taas vähenevässä määrässä yrityksiä.

Viittaan tällä esimerkiksi omalla paikkakunnallani muutama vuosi sitten lakkautuneeseen
ja lopetettuun paperitehtaaseen, josta yli 450 työntekijää irtisanottiin. Osa työttömäksi
jääneistä työntekijöistä aloitti työnhaun sillä, että heille tehtiin sähköpostiosoitteet, että
he pääsivät edes jotenkin mukaan tähän. Jotenkin ajattelen niin, että kymmeniä vuosia sa-
massa tehtaassa olleitten työntekijöitten osaamisesta ei oltu huolehdittu sitäkään vähää,
että kaikilla olisi edes alkeelliset mahdollisuudet hakea työtä tässä nykymaailmassa. Sen-
kin vuoksi pidän äärimmäisen tärkeänä, että huolehtisimme, ja velvoittaisimme yrityksiä
huolehtimaan, työntekijöitten osaamisesta.

Edustaja Lyly tässä edellä viittasi myös tähän lausuntopalautteeseen, ja nimenomaan
nostan täältä itsekkin sen, että suuri osa työntekijöistä jäisi tämän ehdotetun soveltamisrajan
ulkopuolelle eikä yrityksillä olisi taloudellista kannustetta enää jatkossa tarjota työnteki-
jöilleen koulutusta tai luoda näitä koulutussuunnitelmia. Kuinka tämä on nyt linjassa sen
kokoomuksenkin tekemän koulutusleikkauksien lupauksen kanssa, että koulutuksesta ei
leikata? Onhan tämä kyllä aika härskiä touhua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.59 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässäkin esityksessä on kyse
vaikutuksista ammatilliseen koulutukseen ja juurikin pahimmillaan heikentävästi. Itselleni
ainakin herää huoli, miten tämäkin esitys vaikuttaa jo ennestään tehtyihin ammatillisen
koulutuksen leikkauksiin ja lisäksi siihen, että maahamme saadaan työntekijöitä yrityk-
siin. Tuntuu, että tämäkin esitys on kiireellä tehty, kuten esimerkiksi aikuiskoulutustuen
poisto — sitäkään mallia ei hallitus halunnut edes korjata, vaan sekin leikattiin kiireellä
pois. Kyllä ihmetyttää todella paljon hallituksen linjaus siitä, että paljon leikataan amma-
tillisesta koulutuksesta, vaikka kuitenkin me tiedetään sen ja niitten leikkausten vaikutuk-
set.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

18.00 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kun hyvin tiedämme — täälläkin salissa on paljon keskusteltu siitä, että Suomessa tuottavuus ja osaaminen ja kasvu eivät ole kehittyneet suotuisalla tavalla ainakaan viimeiseen kymmeneen vuoteen ja nimenomaan pitäisi etsiä niitä keinoja, kuinka pystytään sitä osaamistasoa nostamaan ja kannustamaan jatkuvaan oppimiseen — että ammatillinen koulutus on ihan keskiössä tässä, kuinka meidän yritykset sitten pystyvät innovoimaan uutta ja kuinka se kannattavuus niissä kehittyy, niin on jotenkin harmillista, että kaikki nämä työkalut, mitä on, joutuvat hallituksen leikkuriin, ja perusteluna on se, että tämä ei ole ollut tarpeeksi vaikuttavaa toimintaa. Kuitenkaan ei tuoda tähän rinnalle sitten niitä esityksiä, millä näitä asioita voitaisiin korjata. Nyt ollaan tekemässä aika lyhytjänteisesti toimia, joilla on paljonkin negatiivisia vaikutuksia, ja sitten sinne plussarakkeeseen osaamisen kehittämiseksi täällä ammatillisella puolella erityisesti ei ole kertymässä toimia. Ministeri kun on täällä paikalla, hän voi ehkä kommentoida sitä listaa niistä toimista, että onko valmisteilla tällaisia asioita, koska kyllä tuolla ammatillisen koulutuksen kentällä ja alueitten elinvoimaa miettivien toimijoiden joukossa on aika suuri huoli siitä, että kun nämä kaikki kumuloituvat ikään kuin samaan suuntaan, niin sillä on arvaamattomia vaikutuksia ja se ei vie tätä Suomea hyvään suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.01 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Jäi tuossa äsken vielä kysymättä, että kun tätä lakiesitystä katsoo läpi, niin verovähennysoikeudesta täällä sanotaan, että sen käyttö on vähäistä, mutta silti en löydä täältä näistä lakiesityksen perusteluista, mikä se käyttö käytännössä on ollut, ja se olisi tässä ollut hyvä ilmaista, koska siihen tässä vedotaan ja yritetään miettiä.

Sitten toisekseen, kun vaihtoehtoja mietittiin, niin eikö vaihtoehtona voinut olla, että mietittäisiin, että tätä lakia kehitetään siihen suuntaan, että tätä olisi yritysten helpompi käyttää ja sitä käytettäisiin? Tämä periaate, mikä tässä lain ykköspykälässä on, on juuri se, mikä tässä työelämän tilanteessa pitäisi olla, eli tähän työelämän muutokseen valmistaudutaan ja tehdään niitä asioita.

Toivoisin, että ministeri vastaa näihin kahteen kysymykseen: paljonko ja mietittiinkö tätä lain kehittämisvaihtoehtoa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen, keskustelun viimeinen puheenvuoro.

18.02 Työministeri Arto Satonen: arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tässä lakiesityksessä on nyt kyse pitkälti teknisestä muutoksesta, eli tämä verolakiasia on ymmärtääkseni ollut erikseen, mutta edustaja Lyly kysyi ihan olennaisen kysymyksen siitä, minkä mittaluokan asiasta tässä on kyse, ja se on hyvä tässä käydä läpi. Tämä on vuositasolla ollut viime vuosina sellainen 9—12 miljoonaa euroa, eli noin 10 miljoonan säästöä tässä on käytännössä kyse. Mitä sillä sitten on saatu, niin sillä on siis ollut oikeus kolmeen koulutuspäivään per työntekijä, jolloin on saatu tämä verovähennys. Eli ihan valtavan mittaluokan asiasta tässä ei ole kyse, mutta tämä on se mittaluokka ja tausta, mikä tähän asiaan liittyy. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.